

7 ANNONS OM PRIVATUNDERVISNING

Helsingfors' Morgonblad n:o 71 18.IX 1837

Underskrifven mottager under innevarande Hösttermin blifvande Studenter till privat handledning. Dertill hugade äga att anmäla sig hos mig mellan den 22 och 30 September.

J. W. Snellman.

10

8 RECENSION.

Helsingfors' Morgonblad n:o 11 och 12 8. och 12.II 1838

JÄÄKYNTTILÄT, STRÖSKRIFT I FRIA HÄFTEN, UTGIFVEN AF FREDR. CYG-
NÆUS. FÖRSTA HÄFTET. HELSINGFORS HOS G. O. WASENIUS 1837. 129 PAGG.
8:O.¹

Icke för att kritisera en kritik, utan för att tysta samvetsagg, hvilka oak-
tadt all protest af min egoism öfvertygade mig, att jag befunne mig i en
(Läsaren må gissa hvilken) af de många kategorier, Förf. uppställt såsom
20 tillkommande vårt lands skrifvande män, beslöt jag af Förf:s arbete göra
följande anmälan:

Detta häfte innehåller: »Vårispiggarna,» »Ett och annat angående *Elg-
skyttarne* och *Hanna*, Dikter af Johan Ludvig Runeberg. — Utkast,» »Spe-
gelbilden» och »Fragmenter ur den Bedragnes lif,» jemte ett »Förord» och
ett »Slutpåstående.» Det förstnämnda stycket, innehållande förklaring
öfver den betydelse, uti hvilken Förf. fattat Ströskriftens Titel (*»Ispiggarna»*),
Spegelbildens samt Fragmenternes, utgörande tvenne stycken: »Rädd-
ningen» och »Jag vill ha ro,» äro skrifna i bunden stil.

Ehuru Förf. icke torde för första gången uppträda såsom vitterlekare,
30 är detta arbete likväl det första, som bär hans namn, och redan denna
omständighet kunde anses för en tillräcklig orsak, att på detsamma fästa
den läsande allmänhetens uppmärksamhet genom en något längre an-
nons, än hvad som hos oss vanligen plär bestås. Ty ehuru Rec. i öfrigt
underskrifver, hvad Förf. sagt om Recensenter, vågar han likväl betvifla
riktigheten deraf, att »uppträdandet af en Recensent icke särdeles mera
hörer till utomordentliga sällsyntheter i vårt land, än litterära producters
egen vandring på publicitetens hala is.» Det kan väl nemligen icke nekas,
att litterära producter, då man afser ifrån alla eftertryck, äro lätt räknade,
40 men ännu mindre möda erfordras, för att summera recensioner för året.
Och likväl kan det betviflas, att ju en med någon humanitet handhafd
kritik icke blott qualitativt, utan quantitativt förmår stegra den litterära
productiviteten. Ty för dennas uppkomst och befordran är ett vaknadt
litterärt intresse likaså nödvändigt, som densamma å sin sida befordrar
detta sednare.

Hvad nu den poetiska delen af Förf:s skrift angår, är den af alltför
ringa omfång, för att våga ett bedömande öfver Förf:s talent. Rec.
måste dock tillåta, att de Skaldestycken, här förekomma, mycket mindre
behagat honom, än Förf:s ofta poetiska prosa. Hans skaldestycken äro
sjelf-reflexioner, d. ä. de reflectera icke det objectiva, utan skaldens sub-
50 jectiva känslor och lidelser. De äro väl till ämne och plananläggning djup-

¹ Ehuru en Recension öfver »Jääkynntilät» redan finnes införd i Morgonbladet, har Red. ansett sig böra upptaga äfven denna, utan att dock till sin helhet godkänna de här uttalade åsigtarna.

stämning. Totaliteten af Bestämningar är, såsom Verkligh, icke blott formell Möjlighet, en utom-varande Serie, hvilken åter såsom sin Möjlighet förutsätter den Bestämning, utom hvilken densamma är. Här framträda det Ändliga och Oändliga, men båda såsom Bestämning, Verklighet. Då nu Bestämningen är för Totaliteten af Bestämningar, sitt Vilkor (sin Möjlighet), förutsatt, är dennas Vilkor (Möjlighet), samt då hvarje Bestämning är samma förutsättning, är Bestämningen såsom all Bestämning denna öfvergång ifrån Vilkor till det Vilkorliga, är Bestämning (Verklighet) och för sig förutsatt Allmänhet (sin egen Möjlighet). I stället för att vara i-sig delad, uti Möjlighet (oändlig förmåga af Bestämning) och Verklighet (existerande Bestämning), [Formell Verklighet], eller vara ett Utom-hvart annat af hvarandra förutsättande Bestämningar, såsom en Bestämning och all Bestämning, [Reell Verklighet], är Föreställningen en Totalitet af föreställningar, hvilken förutsätter sig sjelf såsom sin Möjlighet, såsom samma Totalitet potentialiter, [Absolut Verklighet]. Uti det Absoluta Förhållandet, såsom Vexelverkan, är uttryckt: att båda dessa Momenter, Totaliteten af Föreställningar, såsom Möjlighet och Verklighet, Allmänhet och Bestämning, äro hvardera Identitet af Allmänhet och Bestämning, af Manifesterande Förmåga och Manifesterad Product.

10

20

Slut-Anmärkning. Väsendet är Reflexion, Processen af Bestämningarnes Negation, Reflexions-Acten, såsom det Omedelbara, för Bestämningen till Grund liggande. Denna Omedelbarhet gör Väsendet till Varande, Existens, men till ett sig upphäfvande, rörligt Vara, Phænomen. Sjelfva denna Rörlighet utgör det i Phænomenet Väsendtliga; Phænomenets Omedelbarhet är dess Vara. Men denna Rörlighet är det med sig lika, bestående, och det Omedelbara Phænomenet är det försvinnande, vexlande; den förra är oföränderlig Allmänhet (Innehåll), det sednare vexlande Bestämning (Form). Det Allmänna åter är Negation af Bestämningen, således sjelf Bestämning; och den vexlande Bestämningen är det Rörliga (Väsende), hvaremot Rörligheten, för sig fattad (såsom bestående allmänhet), är hvila, det med sig Identiska Omedelbara (Varande). Denna Enhet af Väsende och Vara är Verklighet. Verkligheten är öfvergång från Bestämning till Bestämning, men icke omedelbar öfvergång, utan det Allmännas öfvergång i Bestämning, hvarigenom det Allmänna sjelf (i-sig) blir bestämdt och Bestämningen såsom sådan (såsom Negation af det Allmänna) upphäfves, blir med det Allmänna identisk Bestämning.

30

40

Eller: Väsendet såsom Process af upphäfna Bestämningar är Tanken såsom Tänkandets *actus*. Såsom den bestämda Tankens, Föreställningens, Grund, är Tänkandet Process af Negationer, det Allmänna Tänka, Jag'et; och, såsom Föreställningen förutsättande Allmänhet, sjelf en Föreställning, bestämd Tanke. Tankens sanna Väsende dess Verklighet, är derföre det Allmänna Tänka's öfvergång i Bestämd Tanke; men genom hvilken öfvergång det Allmänna Tänka blir en Annan Bestämd Tanke, och tillika såsom en Annan upphäfves, emedan hvardera bestämda Tanken är med den andra Identisk, samma identiska Allmänna Tänka, Process. Denna det Allmänna Tänkas immanens i den bestämda Tanken är Tanken i sin sanning såsom *Begrepp*, den Tänkande, *Cogitans*.

50

N. B. Med andra Häftet följer ett Allmänt Titelblad.

tänkta och egnade för poetisk behandling, äfvensom hans språk bildrikt och i viss grad lyriskt, men de nedtyngas af en, så att säga, minutiös reflexion och i dem saknar, enligt Rec:s känsla, rytm och harmoni.

Rec. blyges nästan, då han yttrar sin öfvertygelse, att rimmet hardt nära är ett *sine qua non* för all lyrisk poesi i vår tid, emedan mängden af poetiska fritänkare och friskrifvare anse detsamma som ett alltför jordiskt band på sitt snilles djerfva flygt, och mången »grinare» kunde anse sig deraf böra sluta, att i Rec:s tanke Rim och Poesi vore samma sak. Sjelfva namnet *Lyrisk* torde väl icke vara så helt och hållet tillfälligt, och ehuru all poesi fordrar ett välljudande och klangfullt språk, synes likväl denna benämning antaga, att det lyriska skaldeslaget mer, än alla andra, bör vara musikaliskt. Man kan väl anförä de gamles lyriska skalder såsom exempel för rimmets umbärlighet. Rec. gör härvid endast tvenne frågor: hvarföre var musiken den bland de sköna konsterna, som, så vidt vi känne, hos de gamle icke hann någon fulländning? och: finnes väl någon öfversättning af de gamles lyriska Dikter, hvilken jemförelsevis kunde täfla med öfversättningar från deras dramatiska, episka och elegiska skalder, eller hvilken, Pindarus och Horatius icke ens undantagne, i originalets versform, anslår ett nutidens bildadt öra och känsla? De få orimmade lyriska stycken, som äfven hos erkända nyare mästare i detta skaldeslag förekomma, vågar Rec. anse oftast underlägsna de rimmade. Deremot finner man hos mången quasi-skald de enda poetiska guldkornen, der sådana öfverhufvud finnas, i den orimmade versen, då åter rimmets band i sjelfva verket bundit hans lätt fångade fantasi. Åtminstone torde för nybörjaren rimmet vara en helsosam prøfvosten, i afseende å hans poetiska fallenhet.

Det af Förf:s skaldestycken, Rec. i anseende till total-intrycket, önska de gifva företrädet framför de öfriga, är »Vår-ispiggarna.» Följande prof äro likväl valda, det ena ur »Spegelbilden,» emedan det är den skönaste *strof* Rec. funnit, det andra utur »Jag vill ha ro,» emedan det är den enda rimmade. »Spegeln,» säger skalden pag. 108, som en gång ville »måla ut» den skönaste bild:

»Tog så af den stela vintern
Mjellhvit snö, att deraf forma
Kindens milda vågors rundning;
Gjöt från tvenne sommarskyar,
Hvilka liksom rosor glödde,
Ned ett sken, hvars höga rodnad
Bleknade på skära ytan;
Bildade af vårens ljusa,
Blåa himmel ögonparet,
Klart förrådande sitt ursprung,
Och lät sedan rika lockar,
Skurna ifrån höstenattens
Svarta sidenmantel, strömma
Kring den ljufva englabilden.
Se'n, med vana konstnärshänder,
Sänkte han från solens ljusflod
Mild förklaring kring det hela
Och ett saligt lugn från månans;
Men från stjernans blickar lånad,
Trängde fram en himmelsk aning
Genom vinterns skira snöfält,
Genom halfsläckt sommarrodnad.»

och pag. 126 tilltalar han »Oron»

10 »Brusa fram på hafvets lågor,
Ryt uti vulkanens vågor,
Skjut från himlens spända bågor
Ned en eldpil mot min hjessa.
Se! då kunde jag mot dessa
Vapen också mina hvässa,
Falla, se'n jag först fått strida.
Nu jag borde tåla — lida
Och af tiden hjälpen bida,
Såsom ett belägradt fäste,
I hvars qualmuppfyllda näste
Svaga dväljas — men de bäste
Få i solens ljus dock blöda,
Dö med ära eller döda.»

20 Då Rec., som han hoppas, genom detta val fullgjort sin pligt mot Förf.,
utber han sig, för att till någon del bestyrka, hvad han ofvan yttrat, att få
till jemnförelse meddela blott följande rader, hvilka närmast föregå de
sist citerade:

30 »Djerfva, konungsliga oro!
Blygs Du ej att, som en slagen
Kämpe, gömma dig bak ryggen
Af förskansningen, Du funnit
Obesatt på vägen, der Du
Flydde fegt. — Stig fram och visa
Dig på öppna fältets valplats.»
— — — — —

samt ur samma stycke, pag. 124:

40 »När det blodet sedan slungas
— Som en sårad hafvets Jätte,
Då dödsångsten ur den ryter —
Ned mot jorden, hvilken darrar,
När det bränner hett, som ångrens
Tårar, och till öknar skapar
Allt, hvaröfver strömmen brusar —
Ha! då sjungs Din makt, Din ära,
Så att vida världen ryser.»

Rec. hänvisar, i detta afseende, föröfrigt i synnerhet till »Räddning-
en,» utan fruktan, att derigenom förhålla sig till Förf. såsom räddaren till
den räddade, men också utan allt hopp, att »Räddningen» kan räddas.

50 Den prosaiska delen af *Jääkynttilät* täflar i hufvudsaken, i bedömandet
af Hr Runeberg såsom skald, med hvilken vitter kritik som helst, och
väcker i detta hänseende endast den önskan, att Förf. äfven måtte lemna
en granskning af Hr Rbgs förtjenst såsom Lyriker, emedan här förnäm-
ligast fråga är blott om hans tvenne större Idylliska Dikter, Elgskyttearne
och Hanna. Rec. vet sig icke hafva sett någon nymodig vitter kritik i
Svenskt tungomål, som med Förf:s ens kunde tåla en jemnförelse. Förf.
tillhör icke dem, som slå ikring sig med en mängd kritiska konsttermer,
hvilkas betydelse är lika sväfvande, som ofta deras sammanställning, och

med hvilka de strö sand i ögonen, icke så mycket på den läsande publiken — ty denna sluter dem af trötthet — som på sig sjelfva, för att hafva nog och väl komma ifrån sitt recensent-kall! De egenskaper, Förf. hos Hr Rbg anser för de förnämsta, äro Nationalitet, sann Naturåskådning, »Poetisk Rättvisa,» Sjelfbeherrskning och välljudande Versbyggnad. Hans dom, likasom hans bevisning, är enkel och klar. Hans kärlek för den skald, han bedömer och berömmar, uttalar sig öfver allt, men aldrig i utrop och floskler, utan i ett grundligt motiverande af dennas utmärkta förtjenst. Förf. ådagalägger derunder, att hans åsigter icke grunda sig på utantill lärda konsttheorier, utan på en, genom en föga vanlig, vidsträckt vitter beläsenhet, utbildad smak, och på ett likaså litet vanligt, grundligt *studium* af den Skald, han bedömer. Äfven der Förf. haft *allvarligt* skäl att tadla, i den bifogade pröfningen af Rbgs. åtgärder såsom konstdomare, är hans tadel lika kärleksfullt som rättvist. Hans afhandling äger också den utmärkta förtjenst, att öfverallt hos Förf. röja samma varma och lefvande kärlek för »Finska Folket,» som den han prisar hos Hr Rbg, och verkar i detta afseende upplifvande på Läsaren. Rec. vill, för att anföra den verkan, denna afhandling på Rec. haft, tillstå, att han, som i parentes sagdt bortskänkt det exemplar, han ägt, af Hr Rbgs skrifter, slagits af blygsel öfver att icke ständigt äga dem på sin hylla, och afråder hvarje *god* hus-hållare från att läsa Förf:s skrift.

(n:o 12)

Rec. sade, att Förf:s poetiska språk är bildrikt. Detta gäller likaså om Förf:s prosa, hvarföre den blifvit benämnd poetisk. Vid hvarje steg gör Förf. utflykter och inflätar episoder oftast af äkta humoristisk art. Denna omständighet medför dock tvenne olägenheter. Den mångfaldigar bi- och mellan-satser samt uttänjer sålunda perioderna till en längd, någon gång släpighet, som i vårt land, endast i vissa latinska programmer finner en måttstock. Ett sådant skriftsätt fordrar också i sanning en vård och omsorg, som på långt när icke är Förf:s sak. Den andra olägenheten består deri, att mängden af läsare föga sentera den udd, som, jemte en ren humanitet, genomgår det hela. Rec. älskar icke litterära jemnförelser, men vid Förf:s afhandling tränger sig ofrivilligt Jean Paul's namn på läsaren. Med undantag af den stora humoristens stundom öfverdrifna sentimentalitet, påminner hos Förf. allt, stil, bildernas rikedom och lärdom, den glada leken med det Ringa och den kärleksfullt straffande handen, om Jean Paul. För dem, hvilka liksom Rec. älska Leibgebers och Schoppes biograph, är Förf:s tonart välkommen, och för dem försvinner äfven det här och der långdragna i språket.

Så långt hade Rec. hunnit i sitt kritiska kall, då han sjelf råkade i en högst kritisk belägenhet. Han fick nemligen se *N:o 9 af Helsingfors' Morgenblad* och, ho kan häröfver förvånas! förvånades: 1:o öfver Rec. N:o 9:s, med sin ringa efterkommandes, alldeles motsatta åsigter; 2:o öfver hans arga och myndiga ton; 3:o öfver hans bevisning och 4:o öfver ödets fogning, som *tvingar* Rec. att kritisera kritiken öfver en kritik.

Intet ondt är likväl utan sin goda sida. Så besinnade sig Rec. just uppå, hvilka ställen han borde citera såsom exempel af Förf:s prosa, och gladdes att i N:o 9:s citation från pag. 25 finna prof på ett (med undantag af buteljerna) *skönt*, i den från pag. 73 på ett, enligt Rec. N:o 9:s medgivande, *qvickt*, men i följe deraf, emot samma H:s påstående, äfven *träffande*, samt i den från pag. 75 på ett *naivt* och lekande ställe. Hr N:o 9:s goda smak kan åter icke bestridas i afseende å citation från pag. 28, men väl hans »loyauté» i någon mon betviflas, då han slutar med orden »den ligger skimrande,» utan att tillägga »för oss, som det utrandlösa söderhafvet, då Pyrosama meddelat det en solig glans, och som äfven, då

när ord spörjes under dess yta, dock endast lånar färgen af himmelens herrliga azur;» hvarigenom det tadlade kanske skulle något förmildrats. Hr N:o 9 ifrar deröfver, att Förf. »fäktar i luften,» försäkrande, »att ingen lærer tvekat om Elgskyttarnes originalitet,» att de ej kunna »vara lånade ur Herman och Dorothea» o. s. v. Men MH. ville då ignorera, att Hr Rgb öppet blifvit beskyldd för att från Finskan hafva öfversatt åtskilliga, hvilket äfven Förf. uttryckligen säger, »mindre stycken,» »Idyll och Epigram» (och, hvad som en gång händt, kan väl äfven hända oftare), samt att hittills en *verklig* Recension af Hr Rbgs Skaldestycken saknats. MH. känner kanske icke, huru sannspådd Förf. varit, då en svensk recensent af *Hanna* (Augusti 1837) åtminstone jemfört denna dikt med Goethiska och Vossiska Idyllerna, och detta på ett nog eget sätt. Och hvad Hr Rbgs landsmän angår, torde Förf:s uppgift att »*ej ens ett så stort antal exemplar af Elgskyttarne blifvit försålda, som kunnat betäcka de kostnader, denna dikts tryckning förorsakat,*» om den ej kan vederläggas, förråda mer än nog! MH:s åberopande af Frithiofs Saga är minst sagdt enfaldigt. Det samma torde utan förnärmande kunna sägas vis à vis MH:s oförmåga att finna anledningen till arbetets titel, förutsatt, att den icke är tillgjord och att MH. gjort sig underrättad om hvad *Jääkynntilät* betyder. Är MH. verkligen så förgrymmad öfver allt, hvad qvickhet och fyndighet heter, att MH. icke ens hos sig sjelf kan fördraga det lilla mått deraf, som här erfordrats! Denna ofördragsamhet är i sanning att beklaga, emedan väl föga någon titel på en »Ströskrift» kan äga en skönare och mera anspråkslös grund, än den ifrågavarande. Eller synes, MH. vilja så litet värd att aktas, och den uppoffring så ringa, som, i *vår*, af så mången vinter nedtryckta, litterära nord, hellre vill vara den Is, hvars upptinade kristaller skola vattna och framdrifva den *kanske förgäfves* väntade blomman, än att, under en blidare sol, åtminstone njuta af hoppet att med färg och vällukt glädja vandrarens sinnen. Men nog! blott ännu en fråga: *hvarföre* den repeterade citation från pag. 28, den från pag. 73 och den från pag. 76?!!! Rec. får till slut anföra Jean Paul's ord: *auch der Pelzstiefel verstand ihn nur wenn er sprach, nicht wenn er schrieb.*

Då nu Rec. N:o 9 helt och hållet consternerat Rec:s tillämnade anmärkningar och stört det lugn, som, isynnerhet då det gäller att tadla, är för den menliga egoismen så helsosamt, åtnöjer han sig med att fästa Läsarens och Förf:s uppmärksamhet vid: den af Rec. N:o 9 nämnda Episoden till Symamsellen, såsom åtminstone oartig; resonnementet öfver Finnarnes äldre runor, såsom icke i något afseende motiveradt och, på sin höjd, beroende af en skilnad mellan *Satir* och *Ironi*, hvilken Förf. helt och hållet underlåtit att uppdraga; och såsom ofvan blifvit antydt, vid några grammatikaliskt vanvårdade ställen; ibland hvilka må nämnas pag. 26, 29 och 30, 51, 78 samt till och med pag. 106.

Rec. slutar med ett prof på, huru Förf:s citationer ur de Skaldestycken, han bedömmar, äro valda och anbragta; öfverlemnande åt Läsaren, att afgöra, huruvida sådana förmå inleda i dessa Diktars innersta kärna. Förf. säger, pag. 42: »Det har alltid gjort på mig ett obeskrifligt intryck, då jag betraktat, huru den kolsvarta höstnatten slungat regndroppar våldsamt mot fönstrets yttre sida, medan på deras in(d)re lågan, sprungen från spiseln, dansande svingat sina rosenkransar. Och ungefärligen dylika känslor ha äfven hos mig vaknat, när jag i dessa sånger på ena sidan mött den Finska bonden, vandrande genom sina tegar, hvilka

'skänkte ej råg — men ispiggar på axen'

eller såg honom i de ögonblick, då undergång oundvikligen och oförtjent var för handen, stå:

'Stel i sin håg, som tallen, då yxorna döna vid roten' —

men på den andra fick förnya bekantskapen med honom, då han hunnit föra

'Jackärmen den sträfva till ögat'

10

och torkat bort droppen, som pressades fram derur, och på spillrorna af sin ramlade lycka, spelar förnöjd sin giga:

'som syrsan sitter, fast solen är knapp, på det vissnade bladet och sjunger,'

eller

'hjärteligt lugn gnider fiolen,' medan
'ögonen lysa af frid, att med himmelens stjernor förliknas.'

20

J. W. S—n.